

E-mail : cah.diseasecontrol@gmail.com
 Fax No : 020-25690489

महाराष्ट्र शासन
 Government of Maharashtra
 पशुसंवर्धन आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य,
 Commissionerate of Animal Husbandry, Maharashtra State,
 स्पायसर मेमोरिअल कॉलेज समोर, औंध, पुणे: ४११००७.
 Opp. Spicer Memorial College, Aundh, Pune: 411 007

Telephones: 020-25690480; 81; 85
 Extn No: 239,240,241,242,243,244

जा. क्र. व्हीईटी / गोवर्धन / १२९ / ५३६/२०१९, पसं-१२, औंध, पुणे-६७, दिनांक ३०/६/२०१९

प्रति,

जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त (सर्व जिल्हे)

विषय :- गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या सुधारीत योजनेची अंमलबजावणी करण्याच्या अनुषंगाने आवश्यकत्या सुचना निर्गमित करण्याबाबत.

- संदर्भ :- १. शासन पत्र क्र. पविआ-१०१९/प्र.क्र.१३२/पदुम-३, दि. ०१/०६/२०१९.
 २. शासन निर्णय क्र. पविआ-१०१८/प्र.क्र.३२/पदुम-३, दि. ०८/०३/२०१९.

उपरोक्त विषय व संदर्भ क्र. २ वरील शासन निर्णयान्वये सुधारीत 'गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र' ही योजना राज्यातील मुंबई व मुंबई उपनगर हे दोन जिल्हे वगळता उर्वरीत ३४ जिल्हयातील शा. नि सोबत परिशिष्ट - अ मध्ये नमुद केलेल्या १३९ महसुली उपविभागांमध्ये सन २०१९-२० या आर्थिक वर्षामध्ये राबविण्यास शासन मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे. संदर्भीय शासन पत्र १ अनुसार सदर योजनेच्या अंमलबजावणी संदर्भात आवश्यक मार्गदर्शक सुचना, योजनेचा अर्ज, सादर करावयाची आवश्यक कागदपत्रे, परिशिष्ट-अ व परिशिष्ट-ब निर्गमीत करण्यात आले आहेत (प्रत संलग्न).

सुधारीत योजनेची (विस्तारीत गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र योजनेची) व्यापक प्रसिद्धी करावी व सदर योजने अंतर्गत अर्ज मागविण्यात यावेत. सदर योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी संदर्भीय पत्र १ अनुसार कालबद्ध कार्यक्रम राबविण्यात यावा व तो विहीत मुदतीत पुर्ण करावा अशा सुचना देण्यात येत आहेत.

- सोबत- १. शासन पत्र - दि. ०१/०६/२०१९.
 २. शासन निर्णय दि. ०८/०३/२०१९

(डॉ. डी. डी. परकाळे)

अतिरिक्त आयुक्त पशुसंवर्धन
 पशुसंवर्धन आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य,
 औंध, पुणे-४११ ०६७

प्रत, माहितीस्तव,

१. मा. प्रधान सचिव, मा. प्रधान सचिव, (पदुम), महाराष्ट्र शासन, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
२. स्वीय सहाय्यक, मा. आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, औंध, पुणे-६७.
३. प्रादेशिक पशुसंवर्धन सहआयुक्त, सर्व विभाग
४. जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, सर्व जिल्हे

राज्यस्तरीय योजनेतर्गत सुरु असलेली
गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र ही योजना रद्द
करून, नवीन सुधारीत योजनेस मान्यता
देण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: पविआ-१०१८/प्र.क्र.३२/पदुम-३

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक: ०८ मार्च, २०१९

वाचा:- (१) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग, क्र.पविआ-२०१६/प्र.क्र.११४/पदुम-३,
दिनांक २६.०४.२०१७

(२) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग, क्र. पविआ-१०१७/प्र.क्र.१०५/पदुम-३,
दिनांक ०८.०९.२०१७

प्रस्तावना :-

राज्यात दि.४ मार्च, २०१५ पासून महाराष्ट्र प्राणी रक्षण (सुधारणा) अधिनियम, १९९५ लागू करण्यात आला आहे. या कायद्यानुसार संपूर्ण गोवंशीय प्राण्यांच्या कत्तलीवर प्रतिबंध करण्यात आलेला आहे. त्यामुळे शेतकामासाठी, ओझी वाहण्यासाठी व पैदाशीसाठी उपयुक्त नसलेले गोवंशीय बैल व वळू यांच्या कत्तलीवर बंदी घालण्यात आलेली आहे. तसेच, गाय, बैल, वळू यांच्या कत्तलीसाठी परराज्यात करावयाची वाहतूक व तदनुषंगीक खरेदी / विक्री करण्यास देखील प्रतीबंध करण्यात आलेला आहे. परिणामी, कालांतराने शेती व दूध यासाठी अनुत्पादक असलेल्या गोवंशीय पशुधनाच्या संख्येत वाढ होणार असून, या सर्व पशुधनाचा सांभाळ / संगोपन करणे आवश्यक ठरणार आहे.

२. राज्यस्तरीय योजनेअंतर्गत गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र ही नवीन योजना सन २०१७-१८ या आर्थिक वर्षापासून राज्यातील मुंबई व मुंबई उपनगर हे २ जिल्हे वगळता उर्वरीत ३४ जिल्ह्यात राबविण्यासाठी वाचा क्र. १ येथील दिनांक- २६ एप्रिल, २०१७ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मान्यता दिली होती. सदर योजना रद्द करून, नवीन सुधारीत योजना राबविण्यासाठी दिनांक- ०८ मार्च, २०१९ रोजी झालेल्या मंत्रिमंडळाच्या बैठकीमध्ये मंत्रिमंडळाने मान्यता दिलेली आहे. त्यानुसार सदर योजना राज्यात राबविण्यासाठी आदेश निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्या अनुषंगाने खालीलप्रमाणे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय:-

४. गोवंशाचा सांभाळ (भाकड गाई, अनुत्पादक / निरुपयोगी बैल, वळू इ.) करण्यासाठी गोशाळांना अर्थसहाय्य देण्याकरिता या विभागाच्या क्र. पविआ-२०१६/प्र.क्र.११४/पदुम-३, दिनांक २६.०४.२०१७ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये राज्यस्तरीय योजनेतर्गत सुरु करण्यात आलेली “गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र” ही योजना रद्द करून, खालीलप्रमाणे सुधारीत “गोवर्धन

गोवंश सेवा केंद्र” ही सुधारीत योजना सन २०१९-२० या आर्थिक वर्षामध्ये राबविण्यास याद्वारे शासन मान्यता देण्यात आहे.

- (१) राज्यातील मुंबई व मुंबई उपनगर हे दोन जिल्हे वगळता उर्वरीत ३४ जिल्ह्यातील १७९ महसूली उपविभागापैकी, ज्या महसूली उपविभागामध्ये यापूर्वीच्या गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या योजनेतर्गत ज्या गोशाळेसाठी अनुदान मंजूर वा प्रस्तावीत करण्यात आले आहे, असे ३७ महसूली उपविभाग, त्याचप्रमाणे ३ शहरी महसूली उपविभाग असे एकूण ४० उपविभाग वगळून, सोबतच्या परिशिष्ट - अ मध्ये नमूद केलेल्या १३९ महसूली उपविभागांचा या योजनेमध्ये समावेश करण्यात येत आहे.
- (२) सदर योजनेतर्गत सन २०१९-२० या आर्थिक वर्षामध्ये सोबतच्या परिशिष्ट-“अ” येथे नमूद केलेल्या ३४ जिल्ह्यातील १३९ महसूली उपविभागामधून, प्रत्येकी १ याप्रमाणे १३९ गोशाळांची अनुदानासाठी निवड करण्यास मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.
- (३) सदर योजनेतर्गत निवड करण्यात आलेल्या गोशाळेस पहिल्या टप्प्यात ₹ १५.०० लक्ष व दुसऱ्या टप्प्यात ₹ १०.०० लक्ष, असे एकूण ₹ २५.०० लक्ष एवढे अनुदान एकवेळचे अर्थसहाय्य म्हणून देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.
- (४) मुंबई व मुंबई उपनगर या २ जिल्ह्यातील अनुत्पादक / भाकड गायी व गोवंश असल्यास, त्यांना लगतच्या ठाणे जिल्ह्यातील यापूर्वी अनुदान मंजूर केलेल्या, त्याचप्रमाणे प्रस्तुत योजनेतर्गत अनुदानासाठी निवड करण्यात येणाऱ्या गोशाळेकडे वर्ग करण्यात यावे.

५. योजनेचे उद्देश :-

(अ) मुलभूत उद्देश-

- (१) दुग्धोत्पादनास, शेतीकामास, पशु-पैदाशीस, ओझी वाहण्याच्या कामास उपयुक्त नसलेल्या / असलेल्या गाय, वळू, बैल व वय झालेले गोवंश यांचा सांभाळ करणे.
- (२) अशा पशुधनासाठी चारा, पाणी व निवाच्याची सोय उपलब्ध करून देणे.
- (३) गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्रामधील पशुधनासाठी आवश्यक असलेल्या वैरणीसाठी वैरण उत्पादन कार्यक्रम राबविणे.
- (४) गोमूत्र, शेण इ. पासून विविध उत्पादने, खत, गोबरगँस व इतर उप-पदार्थाच्या निर्मातीस प्रोत्साहन /चालना देणे.

(ब) विविध विभागाच्या/संस्थांच्या सहकार्याने पशुसंवर्धन विषयक उपक्रम राबविणे :-

- (१) राज्याच्या पशुपैदाशीच्या प्रचलीत धोरणानुसार देशी गायीच्या जातीचे संवर्धन व त्यांच्या संख्येत वाढ होण्याकरीता, संरथेकडील देशी तसेच गावठी गायींमध्ये शुद्ध देशी गायीच्या जातीच्या वळूचे वीर्य वापरून कृत्रिम रेतन करून घेण्यात यावे.
- (२) वरील प्रमाणे कृत्रिम रेतनाने पैदास झालेली नर वासरे महाराष्ट्र पशुधन विकास मंडळाच्या मागणीनुसार गोठीत रेतन प्रयोगशाळेसाठी नाममात्र दराने उपलब्ध करून देण्यात यावीत.

- (३) वरील प्रमाणे कृत्रिम रेतनाने पैदास झालेली उर्वरीत नर वासरे व कालवडी यांची मागणीप्रमाणे शेतकऱ्यांना विक्री करण्यात यावी.
- (४) संस्थेमधील पशुधनामध्ये आंतरपैदास झाल्यास निर्माण होणाऱ्या नर वासरे / कालवडी यांची वाढ खुंटणे, कालवडी उशिरा माजावर येणे, वेळीच गर्भधारणा न होणे, गर्भपात होणे इत्यादी विपरीत परीणाम होऊ शकतात. हे टाळण्यासाठी संस्थेमधील वळूंचे खच्चीकरण करण्यात यावे.
- (५) संस्थेने प्राप्त अनुदानाच्या खर्चाचे स्वतंत्र हिशोब ठेवावेत व सनदी लेखापालाच्या प्रमाणपत्रासह आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना सादर करावेत.
- (६) महाराष्ट्र पशुधन विकास मंडळाद्वारे दुग्धव्यवसाय विभाग, स्वयंसेवी संस्था, सहकारी दूध संघ, पशुपैदासकाराच्या संघटना आणि महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर यांचेशी समन्वय ठेवून त्यांचा सक्रिय सहभाग मिळविणे .

६. लाभार्थी निवडीचे निकष / अटी व शर्ती :-

- (१) सदरची संस्था धर्मादाय आयुक्त यांच्याकडे नोंदणीकृत असावी.
- (२) संस्थेस गोवंश संगोपनाचा कमीत कमी ३ वर्षाचा अनुभव असावा.
- (३) केंद्रावर असलेल्या पशुधनास आवश्यक असलेली वैरण / चारा उत्पादनासाठी तसेच पशुधन संगोपनासाठी संस्थेकडे स्वतःच्या मालकीची अथवा ३० वर्षाच्या भाडेपट्ट्यावरची किमान ०५ एकर जमीन असावी.
- (४) संस्थेने या योजनेतर्गत मागणी केलेल्या एकूण अनुदानाच्या कमीत कमी १० टक्के एवढे खेळते भाग-भांडवल संस्थेकडे असणे आवश्यक आहे.
- (५) संस्थेचे नजीकच्या मागील ३ वर्षाचे लेखापरिक्षण झालेले असणे आवश्यक आहे.
- (६) संस्थेस गोसेवा / गो-पालनाचे कार्य करण्यासाठी आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्यासोबत करारनामा करण्याचे बंधनकारक राहील.
- (७) संबंधीत संस्थेचे राष्ट्रीयकृत बँकेत खाते असणे आवश्यक आहे.
- (८) संस्थेवर कार्यरत कर्मचारी / मजूर यांचे वेतन इ. चा खर्च संस्थेकडून अदा करण्यासाठी संस्था आर्थिकदृष्ट्या सक्षम असावी.
- (९) या योजनेतर्गत ज्या बाबीसाठी अनुदान उपलब्ध करून देण्यात येईल, त्याच बाबीसाठी भविष्यात नव्याने कोणतेही अनुदान उपलब्ध करून देण्यात येणार नाही.
- (१०) ज्या संस्थांकडे पशुधनाच्या देखभालीसाठी व चाच्यासाठी स्वतःच्या उत्पनाचे साधन आहे, अशा संस्थांना प्राधान्य देण्यात येईल.
- (११) प्रशासकीय विभागाची पुर्वपरवानगी घेऊन, केवळ मूलभूत सुविधा निर्माण करण्याकरीताच, ₹ २५.०० लक्ष इतके अनुदान अनुज्ञेय राहील. सदर अनुदानापैकी पहिल्या टप्प्यामध्ये ₹ १५.०० लक्ष व दुसऱ्या टप्प्यामध्ये ₹ १०.०० लक्ष असे वितरीत करण्यात येईल.

(१२) प्रशासकीय विभागाची पुर्वपरवानगी घेतल्याशिवाय मूलभूत सुविधा निर्माण केल्यास, अशा बाबींसाठी सदर योजनेत अनुदान मंजूर करण्यात येणार नाही.

७. या योजनेमध्ये प्रामुख्याने खालील मूलभूत सुविधाकरीता अनुदान देय ठरेल:-

- (अ) पशुधनासाठी नवीन शेडचे बांधकाम, चाच्याची, पिण्याची पाण्याची व्यवस्था व वैरण उत्पादनासाठी पाण्याच्या उपलब्धेकरिता विहीर / बोअरवेल, चारा कटाई करण्यासाठी विद्युतचलित कडबाकुट्टी यंत्र, मुरघास प्रकल्प, गांडूळखत निर्मिती प्रकल्प, गोमूत्र, शेण यापासून उत्पादन निर्मिती प्रकल्प व विक्री केंद्र इत्यादी, अशा प्रकारच्या मूलभूत सुविधांकरीता अनुदान देण्यात यावे. याकरिता संरथांच्या प्रस्तावामध्ये वरील बाबींचा समावेश करण्यात यावा. जुन्या शेडच्या दुरुस्तीकरिता या योजनमधून अनुदान मिळणार नाही.
- (ब) कृषि / पशुसंवर्धन विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या केंद्र शासन, राज्य शासन व जिल्हास्तरीय विविध योजनांमधून, चारा उत्पादनांच्या योजनामधून या गोशाळांना वैरण लागवडीसाठी बियाणे, खते, ठोंबे, हायड्रोपोनीक, वाळलेला चारा उत्पादन / ओला चारा उत्पादन करण्यासाठी लाभ अनुज्ञेय राहतील.
- (क) तसेच विद्युत जोडणी आवश्यक असल्यास “कृषि / कृषिपंप” या बाबी अंतर्गत प्रचलित योजनेमधून या गोशाळांनी विद्युत जोडणी प्राप्त करून घ्यावी. या लाभासाठी प्रस्तुत योजनेमधून अनुदान देय होणार नाही.
- (ड) याशिवाय या गोशाळांनी रुग्ण पशुधनास आवश्यक असलेल्या पशुवैद्यकीय सेवा जवळच्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यामार्फत उपलब्ध करून घ्याव्यात.

८. "गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र" या योजनेतंर्गत लाभार्थी गोशाळांची निवड :-

- (अ) या योजनेतंर्गत अनुदानासाठी गोशाळेची निवड करण्याचे अधिकार खालील गठीत करण्यात आलेल्या राज्यस्तरीय निवड समितीस राहतील:-

राज्यस्तरीय निवड समितीची संरचना :-

(१) मा. मंत्री (पदुम)	अध्यक्ष
(२) मा. राज्यमंत्री (पदुम)	उपाध्यक्ष
(३) प्रधान सचिव / सचिव (पदुम)	सदस्य
(४) आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	सदस्य
(५) प्रधान सचिव / अपर मुख्य सचिव (वित्त) यांनी नामनिर्देशीत केलेला उपसचिवांपेक्षा कमी दर्जा नसलेला अधिकारी	सदस्य
(६) प्रधान सचिव / अपर मुख्य सचिव (नियोजन) यांनी नामनिर्देशीत केलेला उपसचिवांपेक्षा कमी दर्जा नसलेला अधिकारी	सदस्य
(७) तीन अशासकीय सदस्य	सदस्य
(८) उप सचिव / सह सचिव (पशुसंवर्धन)	सदस्य सचिव

(ब) या योजनेतर्गत अनुदानासाठी निवड करण्यात आलेल्या गोशाळेच्या खर्चाच्या अंदाजपत्रकास प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्याचे अधिकार प्रशासकीय विभागास राहतील.

(क) राज्यस्तरीय निवड समितीवर वाचा क्र. (२) येथील क्र. पविआ-१०१७/प्र.क्र.१०५/पदुम-३, दिनांक ०८.०९.२०१७ च्या शासन निर्णयान्वये यापूर्वी नियुक्त करण्यात आलेल्या अशासकीय सदस्यांचा कार्यकाल त्यांच्या नियुक्तीच्या दिनांकापासून ३ वर्षाचा राहील.

११. या योजनेतर्गत अनुदानासाठी निवड करण्यात आलेल्या संबंधित संस्थेने सदर योजनेप्रमाणे बांधकाम, विद्युतीकरण, इत्यादी बाबी तांत्रिकदृष्ट्या योग्य असल्याचे जिल्हास्तरावरील सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडून प्रमाणित करून घ्यावे.

१२. सन २०१९-२० या आर्थिक वर्षामध्ये १३९ महसूली उपविभागामधील प्रत्येकी १ याप्रमाणे १३९ गोशाळांसाठी रु. ३४.७५ कोटी एवढे अनुदान प्रस्तुत राज्यस्तरीय योजनेतर्गत उपलब्ध करून देण्यात येईल.

१३. सदर योजनेतील अनुदानासाठीचा प्रस्ताव संबंधित जिल्ह्याच्या जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त यांच्याकडे सादर करावा.

१४. जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त यांनी त्यांच्याकडे प्राप्त झालेल्या प्रस्तावांची प्राथमिक छानणी करून, प्रस्ताव पुढील कार्यवाहीसाठी आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचेकडे पाठवावा.

१५. आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार प्राप्त झालेल्या प्रस्तावांची छाननी करून आपल्या स्वयंस्पष्ट अभिप्रायासह, प्रस्ताव राज्यस्तरीय निवड समितीची मान्यता घेण्यासाठी शासनास सादर करावा.

१६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१९०३०८१८००२६७६०९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Vikas Tulshiram
Kadam

Digitally signed by Vikas Tulshiram Kadam
DN: CN = Vikas Tulshiram Kadam, C = IN, S = Maharashtra, O = Government Of Maharashtra, OU = Agriculture and ADF Dept Date: 2019.03.08 19:02:28 +05'30'

(विकास तु. कदम)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.
२. आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-६७.
३. सर्व जिल्हाधिकारी (मुंबई व मुंबई उपनगर वगळून)
४. सर्व प्रादेशिक सहआयुक्त पशुसंवर्धन,
५. मा. मंत्री (वित्त) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.
६. मा. मंत्री (पदुम) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.

७. मा. राज्यमंत्री (पदुम) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.
८. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
९. सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त,
१०. सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद
११. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र- १/२, मुंबई / नागपूर.
१२. वित्त विभाग, (व्यय-२ / अर्थ-१५) मंत्रालय, मुंबई-३२.
१३. नियोजन विभाग, (कार्या. १४३१) मंत्रालय, मुंबई-३२.
१४. निवड नस्ती (पदुम- ३)

(शासन निर्णय क्र. पविआ-१०१८/प्र.क्र.३२/पदुम-३, दिनांक - ८ मार्च, २०१९ चे सहपत्र)

परिशिष्ट - “अ”

गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या योजनेअंतर्गत निवडीसाठी पात्र तसेच निवड करावयाच्या महसूली उपविभागांचा जिल्हानिहाय तपशील

अ.क्र.	महसूली विभाग	जिल्हा	अ. क्र	महसूली उपविभागाचे नाव	योजनेमध्ये निवडीसाठी पात्र उपविभागांची जिल्हानिहाय संख्या
१	२	३	४	५	६
१	कोकण (२७)	ठाणे	१	उपविभागीय अधिकारी, भिवंडी	२
२			२	उपविभागीय अधिकारी, उल्लासनगर	
३		पालघर	१	उपविभागीय अधिकारी, पालघर	५
४			२	उपविभागीय अधिकारी, वसई	
५			३	उपविभागीय अधिकारी, डहाणू	
६			४	उपविभागीय अधिकारी, वाडा,	
७			५	उपविभागीय अधिकारी, जळ्हार,	
८		रायगड	१	उपविभागीय अधिकारी, अलीवाग	१७
९			२	उपविभागीय अधिकारी, पनवेल	
१०			३	उपविभागीय अधिकारी, माणगांव	
११			४	उपविभागीय अधिकारी, महाड,	
१२			५	उपविभागीय अधिकारी, पेण,	
१३			६	उपविभागीय अधिकारी, रोहा	
१४			७	उपविभागीय अधिकारी, श्रीवर्धन	
१५		रत्नागीरी	१	उपविभागीय अधिकारी, रत्नागीरी	४
१६			२	उपविभागीय अधिकारी, राजापूर	
१७			३	उपविभागीय अधिकारी, खेड,	
१८			४	उपविभागीय अधिकारी, दापोली,	
१९		सिंधुदुर्ग	१	उपविभागीय अधिकारी, कणकवली,	३
२०			२	उपविभागीय अधिकारी, सावंतवाडी,	
२१			३	उपविभागीय अधिकारी, कुडाळ,	
२२	पुणे (३२)	पुणे	१	उपविभागीय अधिकारी, मावळ,	७
२३			२	उपविभागीय अधिकारी, हवेली,	
२४			३	उपविभागीय अधिकारी, भोर,	
२५			४	उपविभागीय अधिकारी, राजगुरुनगर-खेड,	
२६			५	उपविभागीय अधिकारी, जुन्नर, आंबेगांव मंजर,	
२७			६	उपविभागीय अधिकारी, दौड-पुरंदर,	
२८			७	उपविभागीय अधिकारी, बारामती,	
२९		सातारा	१	उपविभागीय अधिकारी, सातारा	९
३०			२	उपविभागीय अधिकारी, फलटण,	
३१			३	उपविभागीय अधिकारी, कोरेगांव,	
३२			४	उपविभागीय अधिकारी, पाटण	
३३			५	उपविभागीय अधिकारी, माण- खटाव	
३४			६	उपविभागीय अधिकारी, कडेगांव	
३५			७	उपविभागीय अधिकारी, कराड	
३६		सांगली	१	उपविभागीय अधिकारी, वाळवा,	३
३७			२	उपविभागीय अधिकारी, जत	
३८			३	उपविभागीय अधिकारी, विटा	

१	२	३	४	५	६
३९	सोलापूर	सोलापूर	१	उपविभागीय अधिकारी, सोलापूर क्र २	५
४०			२	उपविभागीय अधिकारी, माळशिरस,	
४१			३	उपविभागीय अधिकारी, मंगळवेढा,	
४२			४	उपविभागीय अधिकारी, पंढरपूर,	
४३			५	उपविभागीय अधिकारी, माडा,	
४४	कोल्हापूर	कोल्हापूर	१	उपविभागीय अधिकारी, इचलकरंजी,	५
४५			२	उपविभागीय अधिकारी, राधानगरी,	
४६			३	उपविभागीय अधिकारी, गडहिंगलज,	
४७			४	उपविभागीय अधिकारी, भूदरगड,	
४८			५	उपविभागीय अधिकारी, पन्हाळा,	
४९	नागपूर (२९)	नागपूर	१	उपविभागीय अधिकारी, मौदा,	४
५०			२	उपविभागीय अधिकारी, उमरेड,	
५१			३	उपविभागीय अधिकारी, काटोल,	
५२			४	उपविभागीय अधिकारी, सावनेर	
५३		भंडारा	१	उपविभागीय अधिकारी, साकोली,	२
५४			२	उपविभागीय अधिकारी, तुमसर,	
५५	चंद्रपूर	चंद्रपूर	१	उपविभागीय अधिकारी, चंद्रपूर	७
५६			२	उपविभागीय अधिकारी, राजुरा,	
५७			३	उपविभागीय अधिकारी, मुल,	
५८			४	उपविभागीय अधिकारी, वरोरा	
५९			५	उपविभागीय अधिकारी, चिमूर,	
६०			६	उपविभागीय अधिकारी, गोंडपिपरी	
६१			७	उपविभागीय अधिकारी, बल्लारपूर	
६२		गडचिरोली	१	उपविभागीय अधिकारी, गडचिरोली	५
६३			२	उपविभागीय अधिकारी, वडसा देसाईगंज	
६४			३	उपविभागीय अधिकारी, कुरखेडा,	
६५			४	उपविभागीय अधिकारी, एटापली,	
६६			५	उपविभागीय अधिकारी, चामोशी	
६७		गांदिया	१	उपविभागीय अधिकारी, तिरोडा,	२
६८			२	उपविभागीय अधिकारी, अहेरी	
६९		वर्धा	१	उपविभागीय अधिकारी, हिंगणघाट,	२
७०			२	उपविभागीय अधिकारी, वर्धा	
७१	नाशिक (२८)	नाशिक	१	उपविभागीय अधिकारी, मालेगांव,	८
७२			२	उपविभागीय अधिकारी, चांदवड,	
७३			३	उपविभागीय अधिकारी, निफाड़,	
७४			४	उपविभागीय अधिकारी, येवला,	
७५			५	उपविभागीय अधिकारी, कल्वण,	
७६			६	उपविभागीय अधिकारी, सटाणा,	
७७			७	उपविभागीय अधिकारी, इगतपूरी- त्र्यंबकेश्वर	
७८			८	उपविभागीय अधिकारी, दिंडोरी,	
७९	अहमदनगर	अहमदनगर	१	उपविभागीय अधिकारी, कर्जत,	५
८०			२	उपविभागीय अधिकारी, श्रीरामपूर,	
८१			३	उपविभागीय अधिकारी, संगमनेर,	
८२			४	उपविभागीय अधिकारी, श्रीगोदा-पारनेर	
८३			५	उपविभागीय अधिकारी, शिर्डी,	

शासन निर्णय क्रमांक: पविआ-१०९८/प्र.क्र.३२/पदुम-३

१	२	३	४	५	६
८४	अमरावती (२७)	जळगांव	१	उपविभागीय अधिकारी, पांचोरा,	५
८५			२	उपविभागीय अधिकारी, अमळनेर,	
८६			३	उपविभागीय अधिकारी, एरडोर,	
८७			४	उपविभागीय अधिकारी, भुसावळ,	
८८			५	उपविभागीय अधिकारी, चाळीसगांव	
८९		धुळे	१	उपविभागीय अधिकारी, शिरपूर	१
९०			१	उपविभागीय अधिकारी, शहादा,	
९१		नंदुरबार	२	उपविभागीय अधिकारी, तळोदा	२
९२			१	उपविभागीय अधिकारी, मोर्शी,	
९३		अकोला	२	उपविभागीय अधिकारी, दर्यापूर,	५
९४			३	उपविभागीय अधिकारी, भातुकली- तिवसा	
९५			४	उपविभागीय अधिकारी, अचलपूर	
९६			५	उपविभागीय अधिकारी, धारणी	
९७			१	उपविभागीय अधिकारी, अकोट, अकोला	
९८			२	उपविभागीय अधिकारी, बाळापूर, अकोला	
९९			३	उपविभागीय अधिकारी, मुर्तिजापूर	
१००		बुलढाणा	१	उपविभागीय अधिकारी, खामगांव,	५
१०१			२	उपविभागीय अधिकारी, बुलढाणा	
१०२			३	उपविभागीय अधिकारी, मलकापूर	
१०३			४	उपविभागीय अधिकारी, मेहकर,	
१०४			५	उपविभागीय अधिकारी, सिंधखेडराजा,	
१०५		वाशिम	१	उपविभागीय अधिकारी, वाशिम	२
१०६			२	उपविभागीय अधिकारी, कारंजा,	
१०७		यवतमाळ	१	उपविभागीय अधिकारी, वणी	५
१०८			२	उपविभागीय अधिकारी, उमरखेड	
१०९			३	उपविभागीय अधिकारी, केळापूर/ पांढरकवडा	
११०			४	उपविभागीय अधिकारी, पुसद,	
१११			५	उपविभागीय अधिकारी, राळेगांव	
११२	औरंगाबाद (३८)	औरंगाबाद	१	उपविभागीय अधिकारी, सिल्लोड,	४
११३			२	उपविभागीय अधिकारी, पैठण-फुलंबी	
११४			३	उपविभागीय अधिकारी, वैजापूर	
११५			४	उपविभागीय अधिकारी, कन्नड,	
११६		बीड	१	उपविभागीय अधिकारी, माजलगांव,	३
११७			२	उपविभागीय अधिकारी, अंबेजोगाई,	
११८			३	उपविभागीय अधिकारी, पाटोदा,	
११९		जालना	१	उपविभागीय अधिकारी, परतूर,	३
१२०			२	उपविभागीय अधिकारी, भाकरदन,	
१२१			३	उपविभागीय अधिकारी, अंबड	
१२२		उस्मानाबाद	१	उपविभागीय अधिकारी, उस्मानाबाद	३
१२३			२	उपविभागीय अधिकारी, कळंब	
१२४			३	उपविभागीय अधिकारी, उमरगा,	
१२५		नांदेड	१	उपविभागीय अधिकारी, नांदेड	६
१२६			२	उपविभागीय अधिकारी, धर्माबाद,	
१२७			३	उपविभागीय अधिकारी, हदगांव,	
१२८			४	उपविभागीय अधिकारी, किनवट,	
१२९			५	उपविभागीय अधिकारी, बिलोली	
१३०			६	उपविभागीय अधिकारी, कंधार,	

१	२	३	४	५	६
१३१	परभणी		१	उपविभागीय अधिकारी, परभणी	३
१३२			२	उपविभागीय अधिकारी, पाथरी,	
१३३			३	उपविभागीय अधिकारी, सेलु,	
१३४	लातूर		१	उपविभागीय अधिकारी, लातूर	४
१३५			२	उपविभागीय अधिकारी, अहमदपूर,	
१३६			३	उपविभागीय अधिकारी, निलंगा,	
१३७			४	उपविभागीय अधिकारी, औसा/रेणापूर,	
१३८	हिंगोली		१	उपविभागीय अधिकारी, वसमत, हिंगोली	२
१३९			२	उपविभागीय अधिकारी, कळमनुर, हिंगोली	
				एकूण	१३९

*****

महाराष्ट्र शासन

क्र.पविआ-१०१९/प्र.क्र.१३२/पदुम-३
 कृषि, पशुसंवर्धन, दूधव्यवसाय विभाग
 व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
 मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
 दिनांक:- १ जून, २०१९

प्रति,

आयुक्त पशुसंवर्धन,
 पशुसंवर्धन आयुक्तालय,
 स्पायसर कॉलेज समोर,
 औंध, पुणे-७.

विषय:- गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या सुधारीत योजनेची अंमलबजावणी करण्याच्या अनुषंगाने आवश्यकत्या सूचना निर्गमित करण्याबाबत...

संदर्भ:- आपल्या कार्यालयाकडून प्राप्त झालेला ई-मेल,

प्रिय महोदय,

गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या योजनेची अंमलबजावणी करण्याच्या अनुषंगाने निर्गमित करावयाच्या आवश्यकत्या सूचनांचे प्रारूप आपल्या कार्यालयाकडून ई-मेल द्वारे शासनास सादर केले होते. सदर प्रारूपामध्ये काही सुधारणा करून, सुधारीत प्रारूप सोबत जोडले आहे. त्याप्रमाणे नवीन योजनेची (विस्तारीत गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र योजनेची) व्यापक प्रसिद्धी करावी. प्रेस, विज्ञाप्ति व जाहीरात देऊन अर्ज मागविण्यात यावेत.

२. सदर योजनेची अंमलबजावणी विहीत मुदतीत करणे आवश्यक आहे. त्यामुळे यासंदर्भात कालबद्ध कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे. सदर योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी खालीलप्रमाणे कालबद्ध कार्यक्रम राबविण्यात यावा:-

(१) अनुदानासाठी संबंधित जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त यांच्याकडे अर्ज व इतर अनुषंगिक माहिती सादर करण्याचा अंतिम दिनांक ३० जून, २०१९.

(२) संबंधित जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त यांनी प्राप्त झालेल्या अर्जानुसार संबंधित गोशाळेमध्ये प्रत्यक्ष भेट देऊन, परिशिष्ट-ब प्रमाणे स्वाक्षरीसह आयुक्त पशुसंवर्धन यांना माहिती सादर करण्याचा अंतिम दिनांक २० जुलै, २०१९.

(३) जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या अर्जाची प्राथमिक छानणी करून, शासनास प्रस्ताव सादर करण्याचा अंतीम दिनांक ३१ जुलै, २०१९.

३. वरीलप्रमाणे तात्काळ कार्यवाही करण्यासंदर्भात आपल्या स्तरावरून सर्व संबंधितांना सूचना देण्यात याव्यात, ही विनंती.

आपला स्नेहांकित

अनूप कुमार

(अनूप कुमार)
 प्रधान सचिव (पदुम)
 कृषि व प.दु.म. विभाग,
 मंत्रालय, मुंबई

प्रत,

सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त, यांना आवश्यकत्या कार्यवाहीसाठी अग्रेषित.

गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या योजने अंतर्गत अनुदान मिळणेसाठी अर्ज

प्रति,

सचिव,
राज्यरत्तरीय समिती, गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र तथा,
उपसचिव / सहसचिव (पशुसंवर्धन)

महाराष्ट्र शासन,
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्त्यव्यवसाय विभाग,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२

विषय :- गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या योजने अंतर्गत अनुदान मिळणेबाबत..

संदर्भ:- शासन निर्णय क्र. पविआ-१०१८/प्र.क्र.३२/पदुम-३, दिनांक ०८.०३.२०१९

मार्फत :- जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त, जिल्हा: -----

अर्जदार संरथेचे नाव :-

पता :-

दुर्घटनी क्र. :-

ई-मेल आयडी :-

मी, ----- (नाव) राहणार -----

-----, वरील नमूद संरथेचा अध्यक्ष/सचिव असून, आमच्या संरथेमार्फत दिनांक ०८.०३.२०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये सुरु केलेल्या गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या योजने अंतर्गत अनुदान मिळणेसाठी अर्ज सादर करीत आहे. आमची संस्था गेली ----- वर्षापासून दुग्धोत्पादनास, शेतीकामास, पशु-पैदाशीस, ओझी वाहण्याच्या कामास उपयुक्त नसलेल्या /असलेल्या गाय, वळू, बैल ई. प्राण्यांचा सांभाळ करीत आहे. तसेच अशा पशुधनासाठी चारा, पाणी व निवान्याची सोय उपलब्ध करून देत आलेली आहे. आमची संस्था गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या योजने अंतर्गत विहित केलेल्या निकषामध्ये बसत असल्याने गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या योजने अंतर्गत अनुदान मिळणेबाबत अर्जाचा विचार व्हावा ही विनंती.

या अर्जासोबत “परिशिष्ट-अ व ब, नुसार आवश्यक कागदपत्रे सोबत जोडलेली आहेत. आमच्या संरथेम शासनामर्फत आतापर्यंत कोणतीही आर्थिक मदत अथवा मूलभूत सुविधा उपलब्ध करून दिलेली नाही.

या अर्जामध्ये सादर केलेली माहिती खोटी आढळून आल्यास मी, वरील नमूद संरथेचा अध्यक्ष/सचिव या नात्याने, कारवाईस पात्र होईल याची मला जाणीव आहे.

ठिकाण:-

स्वाक्षरी

दिनांक:-

नाव:-

संरथेचा शिक्का

अनुक्रमणिका

गोवर्धन गोवंश रोवा केंद्र या योजने अंतर्गत अनुदान मिळणेसाठी आवश्यक कागदपत्रे

अ.क्र.	बाब	पृष्ठ क्र.
१	गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या योजने अंतर्गत अनुदान मिळणेसाठी अर्ज	
२	संस्थेचे धर्मदाय आयुक्त यांचेकडे नोंदणीकृत असल्याचे प्रमाणपत्र	
३	संस्थेत गोवंशांचे संगोपन केल्याचा कमीत कमी ३ वर्षांचा अनुभव असल्याची कागदपत्रे	
४	गोशाळेमध्ये असलेल्या पशुधनास आवश्यक असलेली वैरण / चारा उत्पादनासाठी तसेच पशुधनाचे संगोपनासाठी संस्थेकडे ख्वतःच्या मालकीची अथवा ३० वर्षांच्या भाडेपट्ट्यावरची किमान ५ एकर जमीन उपलब्ध असल्याची कागदपत्रे	
५	अनुदान रकमेच्या (रु.२५.०० लक्ष) किमान १० टक्के म्हणजे रु.२.५ लक्ष इतके खेळते भांडवल संस्थेकडे असल्याची कागदपत्रे	
६	संस्थेचा सन २०१६-१७, २०१७-१८ व २०१८-१९ या ३ वर्षांचा लेखापरिक्षण अहवाल	
७	संस्थेस गोसेवा / गो-पालनाचे कार्य करण्यासाठी परिशिष्ट-अ प्रमाणे शपथपत्र	
८	संस्थेचे राष्ट्रीयकृत बँकेत खाते असल्याची कागदपत्रे	
९	संस्थेच्या गोशाळेची संबंधित जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त यांनी प्रत्यक्ष पाहणी करून परिशिष्ट -ब प्रमाणे त्यांच्या स्वाक्षरीसह सादर केलेली माहिती	

ठिकाण:-

स्वाक्षरी

दिनांक:-

नाव

संस्थेचा शिक्का

"परिशिष्ट-अ"
गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या योजने अंतर्गत शपथपत्र

मी, ----- (नाव) राहणार -----

-----, वरील नमूद संरथेचा अध्यक्ष /सचिव असून, आमच्या संरथेमार्फत गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या योजने अंतर्गत अनुदान मिळणेसाठी अर्ज सादर करीत आहे.

- १) आमची संस्था मागील ----- वर्षापासून दुग्धोत्पादनास, शेतीकामास, पशु-पैदाशीस, ओझी वाहण्याच्या कामास उपयुक्त नसलेल्या / असलेल्या गाय, वळू, बैल इत्यादी पशुधनाचे संगोपन करीत आहे. तसेच अशा पशुधनासाठी चारा, पाणी व निवान्याची सोय उपलब्ध करून देत आलेली आहे.
- २) आमच्या संस्थेस शासनामार्फत आतापर्यंत कोणतीही आर्थिक मदत अथवा मुलभूत सुविधा उपलब्ध करून दिलेली नाही.
- ३) संस्थेस गोवर्धन गोवंश सेवा केंद्र या योजने अंतर्गत अनुदान प्राप्त झाल्यास, त्याचा विनियोग मंजूर कामासाठी करण्यात येईल.
- ४) संस्था शेतक-यांकडील शेतीकामास, पशु-पैदाशीस, ओझी वाहण्याच्या कामास उपयुक्त नसलेल्या / असलेल्या, गाय, वळू, बैल तसेच इतर सर्व पशुधनाचा कायमस्वरूपी स्विकार व सांभाळ करीन.
- ५) संस्था महाराष्ट्र प्राणी रक्षण (सुधारणा) अधिनियम, १९९५ अन्याये वेळोवेळी पोलीस विभागामार्फत जप्त केलेल्या सर्व गाय, वळू, बैल तसेच इतर सर्व पशुधनाचा कायमस्वरूपी स्विकार व सांभाळ करीन.
- ६) संस्था महाराष्ट्र प्राणी रक्षण (सुधारणा) अधिनियम, १९९५ तसेच प्राण्यांना कूरतेने वागवण्यास प्रतिबंध करण्याबाबत अधिनियम, हा १९६० च्या तरतुदींचे पुर्ण पालन करीन.

मी सादर केलेली माहिती खोटी आढळून आल्यास, मी वरील नमूद संरथेचा अध्यक्ष/ सचिव या नात्याने कारवाईस पात्र होईल, याची मला जाणीव आहे.

ठिकाण

स्वाक्षरी

दिनांक

नाव

संस्थेचा शिकका

१. साक्षीदार

नाव

स्वाक्षरी

२. साक्षीदार

नाव

स्वाक्षरी

“परिशिष्ठ-ब”

गोवर्धन गोवंश रोवा केंद्र या योजने अंतर्गत अनुदान मिळणेराही आवश्यक रांगथेची माहिती

अ.क्र.	बाब	माहिती
१	रांगथेचे नाव	
२	पत्ता	
३	गोशाळा ज्या महसूली उपविभागाता कार्यरत आहे, त्या महसूली उपविभागाचे नाव	
४	दुरध्वनी क्र	
५	ई-मेल आयडी	
६	संरथापक मंडळाची माहिती	
७	संरथा रथापनेचा दिनांक	
८	संरथा नोंदणीचा दिनांक	
९	संरथा रथापनेचा मूळ उद्देश	
१०	संरथेकडे असलेल्या पशुधनाची संख्यात्मक माहिती	गायी- बैल / वळू गायीची वासरे म्हशी रेडे म्हशीची वासरे इतर पशुधन एकूण पशुधन
११	संरथेकडे असलेली रवतःची जमीन (एकर)	
१२	संरथेकडे भाडेपट्टीतत्वावर असलेली जमीन (एकर)	
१३	संरथेकडे चारा लागवडी करीता उपलब्ध असलेली जमीन (एकर)	
१४	इतर नाविन्यपूर्ण उपक्रम असल्यास, त्याची थोडक्यात माहिती	

ठिकाण

दिनांक

संरथेचा शिकका

संरथेचे अध्यक्ष / सचिव यांची स्वाक्षरी

नाव

संबंधित जिल्हा पशुसर्वर्धन उपआयुक्त यांचे नाव व स्वाक्षरी